

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาลักษณะนิสัยทางสังคมอย่างเป็นระบบแก่นักเรียนชั้นเด็กเล็ก ได้มีการดำเนินการในเรื่องตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การดำเนินการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนวัดเวฬุวัน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2532 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวมเป็นนักเรียนทั้งสิ้น 60 คน

การเลือกตัวอย่างประชากร ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้คือ

1. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดทำการสอนชั้นเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
2. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดทำการสอนชั้นเด็กเล็กจำนวน 2 ห้องเรียนขึ้นไป
3. ครูผู้สอนดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก
4. เป็นโรงเรียนที่ครูใหญ่และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

การแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากให้ห้องเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กที่บูรณาการกิจกรรมสอน และฝึกลักษณะนิสัยทางสังคม และอีกห้องเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการกิจกรรมสอนและฝึกลักษณะนิสัยทางสังคม หน่วยเรื่อง ฝนเจ้า ชุมชนของเรา ต้นไม้ที่รัก และหน่วยมด จำนวน 20 แผน
2. แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม
3. แบบประเมินลักษณะนิสัยทางสังคม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการกิจกรรมสอนและฝึกลักษณะนิสัยทางสังคม ได้ดำเนินการสร้างดังนี้
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม จากแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 1.2 ศึกษารายละเอียดและแนวการดำเนินกิจกรรมในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 1.3 ศึกษารูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มของรองศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา-แชมมณี และคณะ เกี่ยวกับหลักการและลักษณะรูปแบบที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมสอนและกิจกรรมฝึกอย่างเป็นระบบ (ทิศนา แชมมณี และคณะ 2531: 90-93)

1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการ การ ประถมศึกษาแห่งชาติ มาคัดเลือกหน่วยการสอนที่นักเรียนชั้นเด็กเล็กจะต้องเรียนในช่วงเวลาที่ ตรงกับผู้วิจัยกำหนดจะทำการทดลองให้ได้ 4 หน่วยการสอน บูรณาการกิจกรรมสอนและฝึกลักษณะ นิสัยทางสังคมในหน่วยการสอนที่คัดเลือกไว้ คือ หน่วยเรื่อง ฝนเจ้า ชุมชนของเรา ต้นไม้ที่รัก และหน่วยมด โดยการบูรณาการกิจกรรมดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสม สามารถ เชื่อมโยงลักษณะนิสัยทางสังคมได้อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับเนื้อหาเดิมของหน่วยการสอนนั้น การ บูรณาการกิจกรรมสอนและกิจกรรมฝึกลักษณะนิสัยทางสังคมจะทำงานอย่างเป็นระบบ คือมีกิจกรรมสอน ให้เด็กเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของลักษณะนิสัยทางสังคมและมีทั้งกิจกรรมฝึกลักษณะนิสัยทาง สังคมที่ได้เรียนไปแล้ว ใน 1 หน่วยจะมีแผนการสอน 5 แผน ในแต่ละแผนจะมีกิจกรรม 4 ลักษณะ คือกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมการ เล่นเกมการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้คือ ชื่อหน่วย แนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน ประเมินผล

ดังนั้น จะได้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กที่บูรณาการกิจกรรมสอนและฝึกลักษณะ นิสัยทางสังคมทั้งหมด จำนวน 20 แผน

1.5 นำแผนการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการกิจกรรมสอน และฝึกลักษณะนิสัยทาง สังคม ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจและแก้ไขในด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา

1.6 ปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ จุดประสงค์ รายละเอียดของเนื้อหาให้ถูกต้อง และเหมาะสมตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แบบวัดมโนทัศน์ เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดของลักษณะนิสัยทางสังคมจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้น เด็กเล็กและศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ลักษณะนิสัยทางสังคมของ สมจิตร์ เอื้ออรุณ (2528)

แบบวัดมโนทัศน์ทางจริยธรรมของ บรรพต พรประเสริฐ (2530) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นเด็กเล็ก

2.2 สร้างแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม โดยเขียนข้อความที่เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะนิสัยทางสังคมตามเนื้อหาที่กำหนด วาดภาพประกอบข้อความที่แสดงพฤติกรรม จัดทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบเลือกตอบให้คะแนนข้อที่ตอบถูกเป็น 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดเป็น 0 คะแนน แต่ละข้อมีตัวเลือก 3 ข้อ ซึ่ง 1 ใน 3 ของตัวเลือกจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะนิสัยทางสังคมในเรื่องเดียวกับคำถาม

2.3 นำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปภาพและภาษาที่ใช้ แล้วนำผลกลับมาปรับปรุงแก้ไขแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม

3. แบบประเมินลักษณะนิสัยทางสังคม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ คือ

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างสถานการณ์เพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรม การสังเกต พฤติกรรม การจัดบันทึกตลอดจนการสรุปผล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินลักษณะนิสัยทางสังคม

3.2 สร้างแบบประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมของเด็กในสถานการณ์ที่กำหนด ประกอบด้วย

ก. สถานการณ์การเล่นของเล่น 2 สถานการณ์คือ

สถานการณ์ที่ 1 เป็นการ เล่นของเล่นประเภทเครื่องเล่นจำนวน 3 ชิ้น ใช้สำหรับประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมก่อนการทดลอง

สถานการณ์ที่ 2 เป็นการ เล่นของเล่นประเภทเครื่องเล่นจำนวน 3 ชิ้นเช่นเดียวกัน แต่ไม่ซ้ำกับของเล่นที่ใช้ในสถานการณ์ที่ 1 ใช้สำหรับประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมหลังการทดลอง

ข. รายการพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะนิสัยทางสังคมเรื่อง มารยาทที่ดีงาม ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความอดทนในการรอคอย มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่าพฤติกรรม 4 ระดับ คือ ดี พอใช้ ควรปรับปรุง และไม่แสดงลักษณะนิสัยทางสังคม ซึ่งกำหนดการประเมินค่า คือ

มีลักษณะนิสัยทางสังคมอยู่ในระดับดี 3 คะแนน

มีลักษณะนิสัยทางสังคมอยู่ในระดับพอใช้ 2 คะแนน

มีลักษณะนิสัยทางสังคมอยู่ในระดับควรปรับปรุง 1 คะแนน

ไม่แสดงลักษณะนิสัยทางสังคม 0 คะแนน

3.3 ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนชั้นเด็กเล็กจำนวน 5 คน ในสภาพการณ์ เล่นที่กำหนดให้ บันทึกพฤติกรรมอย่างละเอียด โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบการจดบันทึกิริยาท่าทางและคำพูดของนักเรียนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงเครื่องมือที่สร้างขึ้นในข้อ 3.2

3.4 สร้างแบบประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมโดยอาจารย์ประจำชั้น เป็นรายการพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะนิสัยทางสังคม เรื่อง มารยาทที่ดีงาม ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความอดทนในการรอคอยและการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่าพฤติกรรม 4 ระดับ คือ ดี พอใช้ ควรปรับปรุง และไม่แสดงลักษณะนิสัยทางสังคมซึ่งกำหนดการประเมินค่าดังนี้ คือ

มีลักษณะนิสัยทางสังคมอยู่ในระดับดี 3 คะแนน

มีลักษณะนิสัยทางสังคมอยู่ในระดับพอใช้ 2 คะแนน

มีลักษณะนิสัยทางสังคมอยู่ในระดับควรปรับปรุง 1 คะแนน

ไม่แสดงลักษณะนิสัยทางสังคม 0 คะแนน

3.5 นำแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมการใช้ภาษาและความครอบคลุมของรายการพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะนิสัยทางสังคมทั้ง 6 เรื่อง แล้วนำข้อเสนอแนะกลับมาปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้มีความเหมาะสม

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. นำแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กที่บูรณาการกิจกรรมสอนและฝึกลักษณะนิสัย ทางสังคม จำนวน 1 แผน ซึ่งมีกิจกรรมอยู่ 4 ลักษณะ คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นเกมการศึกษาไปทดลองสอนนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ในเรื่องของระยะเวลา ลำดับขั้นตอนการสอน ภาษาที่ใช้ และปัญหาต่างๆในการสอน แล้วนำผลกลับมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแผนให้มีความสมบูรณ์

2. นำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมจำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนเวฬุวัน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 28 คน โดยทำการทดสอบเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน

2.1 ตรวจสอบและวิเคราะห์แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม โดยใช้เทคนิคร้อยละ 50 เพื่อคำนวณหาค่าระดับความยาก (Level of Difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (Power of Discrimination) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .30 ขึ้นไป และค่าระดับความยากระหว่าง .20 - .80 โดยพิจารณาให้ข้อสอบที่เลือกนั้นครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดได้ข้อทดสอบจำนวน 15 ข้อ

2.2 หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง โดยใช้สูตรคูเดอว์-ริชาร์ดสัน 20.(K-R.20) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.75

3. นำแบบประเมินลักษณะนิสัยทางสังคม ในสถานการณ์การเล่นที่กำหนด ไปประเมินนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนเวฬุวันที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อประเมินความเที่ยงในการสังเกตของผู้วิจัย และนำผลที่ได้พร้อมทั้งข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ประมาณ 2 สัปดาห์
 - 1.1 ผู้วิจัยประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง โดยใช้สถานการณ์ชุดที่ 1 ทำการประเมินนักเรียนทีละกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยเลือกช่วงเวลาระหว่าง 8.45- 9.00 น.
 - 1.2 ให้อาจารย์ประจำชั้นประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมในแบบประเมิน โดยอาจารย์ประจำชั้น
 - 1.3 ผู้วิจัยทำการทดสอบมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมก่อนเริ่มการทดลองสอนนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยทดสอบเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน ใช้เวลาทดสอบครั้งละ 20 นาที

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการกิจกรรมสอน และฝึกลักษณะนิสัยทางสังคมในกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นให้อาจารย์ประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นเด็กเล็กปกติ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะได้รับการสอนทุกวัน ๆ ละ 1 แผน ติดต่อกันเป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2532 ถึงวันที่ 20 ตุลาคม 2532

3. เมื่อดำเนินการสอนครบ 4 หน่วย 20 แผนแล้ว
 - 3.1 ผู้วิจัยทำการประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้สถานการณ์การเล่นชุดที่ 2 ทำการประเมินนักเรียนทีละกลุ่ม ๆ ละ 5 คน เช่นเดิม
 - 3.2 ให้อาจารย์ประจำชั้นประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมในแบบประเมิน โดยอาจารย์ประจำชั้น
 - 3.3 ใช้แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมฉบับเดิมทำการทดสอบนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนโน้ตส์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนทำการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
2. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนโน้ตส์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมและทดลอง หลังทำการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
3. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนโน้ตส์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนและหลังทำการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
4. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนโน้ตส์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังทำการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
5. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
6. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
7. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนและหลังทำการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
8. เปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังทำการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย